तैत्तिरीय संहिता 1

॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

विष्णोः क्रमौंऽस्यभिमातिहा गांयुत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽस्यभिशस्तिहा त्रैष्टुंभं छन्द आ रोहान्तरिंक्षमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽ स्यरातीयतो हुन्ता जागंतं छन्द आ रोह दिवमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः (१)

क्रमोंऽसि शत्रूयतो ह्न्तानुष्टुम्ं छन्द् आ रोह् दिशोऽनु वि क्रंमस्व निर्मक्तः स यं द्विष्मः। अक्रंन्ददिग्नः स्त्नयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः समुञ्जत्र। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। अग्नेंऽभ्यावर्तित्रभि न आ वंर्तस्वायुषा वर्चसा सन्या मेधयां प्रजया धनेन। अग्नें (२)

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः। तासाम्पोषंस्य पोषेण पुनर्नो नृष्टमा कृषि पुनर्नो र्यिमा कृषि। पुनर्क्जो नि वर्तस्व पुनरग्न इषायुंषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह र्य्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारया। विश्विपस्रया विश्वतस्परि। उद्तुत्तमं वरुण पाशंमुस्मदवांधुमम् (३)

वि मध्यम ॥ श्रंथाय। अर्था वयमांदित्य व्रते तवानांगसो

अदितये स्याम। आ त्वांहार्षम्नतरंभूर्ध्वस्तिष्ठाविंचाचितः। विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मित्राष्ट्रमधि श्रय। अग्ने बृहत्नुषसांमूर्ध्वो अंस्थान्निर्जिग्मवान्तमंसो ज्योतिषागाँत्। अग्निर्भानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः। सीद त्वं मातुरस्याः (४)

उपस्थे विश्वांन्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमुर्चिषा मा तपंसाभि शूंशुचोऽन्तरंस्या श्रुक्रज्योतिर्वि भांहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदंने स्वे। तस्यास्त्व हरंसा तपुञ्जातंवेदः शिवो भंव। शिवो भूत्वा मह्यंमुग्नेऽथों सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासंदः। हुर्सः शुंचिषद्वसुंरन्तरिक्षसद्धोतां वेदिषदितिथिर्दुरोण्सत्। नृषद्वंरसदंतसद्धोमसद्जा गोजा ऋतजा अंद्रिजा ऋतम्बृहत्॥ (५)

दिवमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोधनेनाग्नेऽधममस्याः श्रृंचिषथ्योडेश च॥——[१]

दिवस्परि प्रथमं जंज्ञे अग्निर्स्मिद्धितीयं परि जातवेदाः।
तृतीयंमुफ्सु नृमणा अजंस्विमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। विद्या ते
अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्या ते सद्म विभृतं पुरुत्रा। विद्या ते नामं
पर्मं गुहा यद्विद्या तमुथ्सं यतं आज्गन्थं। समुद्रे त्वां नृमणां
अफ्स्वंन्तर्नृचक्षां ईधे दिवो अंग्न ऊधन्नं। तृतीये त्वा (६)

रजंसि तस्थिवा॰संमृतस्य योनौं महिषा अंहिन्वन्न्। अर्न्नन्दद्ग्निः स्तनयंन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः सम्अन्न्। स्द्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। उशिक्पांवको अंरतिः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधांयि। इयंर्ति धूममंरुषम्भरिभृदुच्छुकेणं शोचिषा द्यामिनंक्षत्। विश्वंस्य केतुर्भुवंनस्य गर्भ आ (७)

रोदंसी अपृणाज्ञायंमानः। वीडुं चिदद्रिमभिनत्परायञ्जना यद्ग्रिमयंजन्त पञ्च। श्रीणामुंदारो धरुणों रयीणाम्मनीषाणां प्रापंणः सोमंगोपाः। वसौः सूनुः सहंसो अपसु राजा वि भात्यग्रं उषसामिधानः। यस्ते अद्य कृणवद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंन्तमग्रे। प्रतं नय प्रतरां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभक्तं यविष्ठ। आ (८)

तम्भंज सौश्रवसेष्वंग्न उक्थउंक्थ् आ भंज शस्यमांने।
प्रियः सूर्यं प्रियो अग्ना भंवात्युज्ञातेनं भिनददुज्जनित्वैः। त्वामंग्ने
यजमाना अनु द्यून् विश्वा वसूनि दिधरे वार्याणि। त्वयां
सह द्रविणमिच्छमांना ब्रजं गोमंन्तमुशिजो वि वंब्रः। दृशानो
रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमायुंः श्रिये रुचानः। अग्निर्मृतो
अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयथ्सुरेताः॥ (९)

तृतीयें त्वा गर्भ आ यंविष्ठा यच्नत्वारिं च॥————[इ

अन्नप्तेऽन्नंस्य नो देह्यनमीवस्यं शुष्मिणः। प्रप्नंदातारं तारिष् ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुंष्पदे। उदं त्वा विश्वं देवा अग्ने भरंन्तु चित्तिंभिः। स नों भव शिवतंमः सुप्रतींको विभावंसुः। प्रेदंग्रे ज्योतिंष्मान् याहि शिवेभिंर्चिंभिस्त्वम्। बृहद्गिंभांनुभिर्भास्नमा हिर्ंसीस्तुनुवां प्रजाः। समिधाग्निं दुंवस्यत घृतैर्बोधयुतातिंथिम्। आ (१०)

अस्मिन् ह्व्या जुंहोतन। प्रप्रायम् प्तिर्भरतस्यं शृण्वे वि यथ्सूर्यो न रोचते बृहद्भाः। अभि यः पूरुं पृतंनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नंः। आपो देवीः प्रति गृह्णीत् भस्मैतथ्स्योने कृणुध्व स्स्पार्वं लोके। तस्मै नमन्तां जनयः सुपत्नीमित्वं पुत्रम्बिभृता स्वेनम्। अपस्वेग्ने सिधष्टवं (११)

सौषंधीरन् रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। गर्भो अस्योषंधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्। गर्भो विश्वंस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामंसि। प्रसद्य भस्मना योनिमपश्चं पृथिवीमंग्ने। स्र्सृज्यं मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान्पुन्रासंदः। पुनंरासद्य सदनम्पश्चं पृथिवीमंग्ने। शेषें मातुर्यथोपस्थेऽन्तर्स्या शिवतंमः। पुनंस्र्जा (१२)

नि वंतिस्व पुनंरग्न इषायुंषा। पुनंनः पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वंतिस्वाग्ने पिन्वंस्व धारंया। विश्वपिस्नंया विश्वतस्पिरं। पुनंस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः सिमंन्धतां पुनंब्र्ह्माणों वसुनीथ युज्ञैः। घृतेन त्वं तुनुवों वर्धयस्व सृत्याः संन्तु यजमानस्य कामौः। बोधां नो अस्य वर्चसो यविष्ठ म॰हिष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः। पीयंति त्वो अनुं त्वो गृणाति वृन्दार्रुस्ते तुनुवं वन्दे अग्ने। स बोधि सूरिर्म्घवां वसुदावा वसुपतिः। युयोध्यंस्मद्वेषा १सि॥ (१३)

आ तबोर्जाऽनु षोडंश चाः——[३]
अपेत् वीत् वि चं सर्पतातो येऽत्र स्थ पुंराणा ये च् नूतंनाः।
टाटिटं समोऽतसानं प्रशिक्षा अर्चनिमं प्रिक्शे लोकमंसीः।

अदांदिदं यमोऽवसानं पृथिव्या अक्रित्रिमं पितरों लोकमस्मै। अग्नेभिस्मास्यग्नेः पुरीषमसि संज्ञानमिसि कामधरणम्मियं ते कामधरणं भूयात्। सं या वेः प्रियास्तुनुवः सिम्प्रिया हृंदयानि वः। आत्मा वो अस्तु (१४)

सिम्प्रियाः सिम्प्रियास्तुन् वो ममं। अय १ सो अग्निर्यस्मिन्थ्सोम्मिन्त्र स्तृतं द्धे जठरं वावशानः। सहस्त्रियं वाज्यत्यं न सित्त १ सस्वान्थ्यन्थ्यसे जातवेदः। अग्ने दिवो अर्णमच्छां जिगास्यच्छां देवा १ ऊचिषे धिष्णिया ये। याः प्रस्ताद्रोचने सूर्यस्य याश्चावस्तादुप्तिष्ठंन्त आपंः। अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषधीषु (१५)

अपस् वां यजत्र। येनान्तिरक्षिमुर्वात्तन्थं त्वेषः स भानुर्ग्ण्वो नृचक्षाः। पुरीष्यांसो अग्नयः प्रावणिभः सजोषंसः। जुषन्ता ह्वयमाहृंतमनमीवा इषो मृहीः। इडांमग्ने पुरुदश्स स्मिनिं गोः शिश्वत्तम हवंमानाय साध। स्यान्नः सुनुस्तनयो विजावाग्ने सा ते सुमृतिर्भूत्वस्मे। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोंचथाः।

तं जानन्न (१६)

अग्न आ रोहाथां नो वर्धया र्यिम्। चिदंस् तयां देवतंयाङ्गिरस्बद्धवा सींद परिचिदंसि तयां देवतंयाङ ङ्गिरस्बद्धवा सींद एरिचिदंसि तयां देवतंयाङ ङ्गिरस्बद्धवा सींद लोकं पृण छिद्रं पृणाथों सीद शिवा त्वम्। इन्द्राग्नी त्वा बृह्स्पतिरस्मिन् योनांवसीषदत्र्। ता अस्य सूदंदोहसः सोम श्रीणन्ति पृश्वयः। जन्मं देवानां विशिश्चिष्वा रोचने दिवः॥ (१७)

अस्तोपंधीप जानवृष्टाचंत्वारिश्याः

समित्र सं कंल्पेथार सम्प्रियौ रोचिष्णू सुमन्स्यमानौ।
इष्मूर्जम्भि संवसानौ सं वाम्मनार्रसि सं व्रता समुं
चित्तान्याकंरम। अग्ने परीष्याधिपा भेवा त्वं नः। इष्मर्ज

चित्तान्याकेरम्। अग्ने पुरीष्याधिपा भेवा त्वं नेः। इष्मूर्जं यर्जमानाय धेहि। पुरीष्यंस्त्वमंग्ने रियमान्पृष्टिमा असि। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहासंदः। भवंतं नः समनसौ समोकसौ (१८)

अरेपसौ। मा यज्ञ र हिर्रसिष्टुं मा यज्ञपंतिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम्द्य नंः। मातेवं पुत्रं पृथिवी प्रीष्यंमग्निः स्वे योनांवभारुखा। तां विश्वैर्देवैर्ऋतुभिः संविदानः प्रजापंतिर्विश्वकर्मा वि मुञ्जतु। यदस्य पारे रजन्सः शुक्रं ज्योतिरजायत। तन्नः पर्षदित द्विषोऽग्ने वैश्वानर् स्वाहां। नमः सु ते निर्ऋते विश्वरूपे (१९)

अयस्मयं वि चृता बन्धमेतम्। यमेन त्वं यम्यां

संविदानोत्तमं नाक्मिधं रोहयेमम्। यत्ते देवी निर्ऋंतिरा बुबन्ध दामं ग्रीवास्वंविचत्र्यम्। इदं ते तिद्व ष्याम्यायुंषो न मध्यादथां जीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः। यस्यांस्ते अस्याः क्रूर आसञ्जूहोम्येषाम्बन्धानांमवसर्जनाय। भूमिरितिं त्वा जनां विदुर्निर्ऋंतिः (२०)

इति त्वाहं परि वेद विश्वतः। असुन्वन्तुमयंजमानमिच्छ

स्तेनस्येत्यां तस्कंर्स्यान्वेषि। अन्यम्स्मिदिच्छु सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु। देवीमृहं निर्ऋतिं वन्दंमानः पितेवं पुत्रं दंसये वचोभिः। विश्वंस्य या जायंमानस्य वेद शिरंशिरः प्रतिं सूरी वि चष्टे। निवेशंनः संगमनो वसूनां विश्वां रूपाभि चष्टे (२१) शचीभिः। देव इंव सिवता सृत्यधर्मेन्द्रो न तंस्थौ सम्रे

पंथीनाम्। सं वर्त्रा दंधातन् निराहावान्कृणोतन। सि्श्रामहा अवटमुद्रिणं वयं विश्वाहादंस्त्मिक्षंतम्। निष्कृताहावमवट १ स्वर्त्र स्षेचनम्। उद्रिण १ सिश्चे अक्षिंतम्। सीरा युअन्ति क्वयो युगा वि तन्वते पृथंक्। धीरा देवेषु सुम्र्या। युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ वपतेह (२२)

बीजम्ँ। गिरा चं श्रुष्टिः सभरा असंन्नो नेदीय इथ्सृण्यां पक्तमार्यत्। लाङ्गंलम्पवीरवर सुशेवरं सुमृतिथ्संरु। उदित्कृषित् गामविं प्रफर्व्यं च पीवरीम्। प्रस्थावद्रथ्वाहंनम्। शुनं नः फाला वि तुंदन्तु भूमि १ शुनं कीनाशां अभि यंन्तु वाहान्। शुनम्पर्जन्यो मधुंना पयोभिः शुनांसीरा शुनम्स्मासुं धत्तम्। कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय वर्रुणाय च। इन्द्रांयाग्रये पूष्ण ओषंधीभ्यः प्रजाभ्यः। घृतेन् सीता मधुंना समंक्ता विश्वैद्वैरनुंमता मुरुद्धिः। ऊर्जस्वती पयंसा पिन्वमानास्मान्थ्सीते पयंसाभ्यावंवृथ्स्व॥ (२३)

समोंकसो विश्वरूपे विद्वर्गिर्ऋतिगुभि चंष्ट इह मित्राय द्वाविश्वरिष्ठा ————[५] या जाता ओषंधयो देवेभ्यंस्त्रियुगं पुरा। मन्दांमि बुभूणांमह १ शतं धामांनि सप्त चं। शतं वो अम्ब धामांनि सहस्रंमृत वो रुहं।

अर्था शतऋत्वो यूयिम्मं में अगृदं कृत। पुष्पांवतीः प्रसूवंतीः फुलिनीरफुला उत। अश्वां इव सजित्वंरीवीरुधंः पारियष्णवंः। ओषंधीरितिं मातरस्तद्वों देवीरुपं ब्रुवे। रपार्शेस विघ्नतीरित्रपं रपंः (२४)

चातयंमानाः। अश्वत्थे वो निषदंनम्पूर्णे वो वस्तिः कृता। गोभाज इत्किलांसथ यथ्सनवंथ पूरुंषम्। यदहं वाजयंत्रिमा ओषंधीर्हस्तं आद्धे। आत्मा यक्ष्मंस्य नश्यति पुरा जींवृगृभों यथा। यदोषंधयः संगच्छंन्ते राजांनः समिताविव। विप्रः स उंच्यते भिषग्रंक्षोहामींव्चातंनः। निष्कृंतिर्नामं वो माताथां यूयक्ष् स्थ सङ्कृंतीः। सुराः पंतुत्रिणीः (२५)

स्थन् यदामयंति निष्कृत। अन्या वो अन्यामंवत्वन्यान्यस्या

उपांवत। ताः सर्वा ओषंधयः संविदाना इदम्मे प्रावंता वर्चः। उच्छुष्मा ओषंधीनां गावों गोष्ठादिवेरते। धनरं सिन्ष्यन्तीनामात्मानं तर्व पूरुष। अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन ईव व्रजमंत्रमुः। ओषंधयः प्राचुंच्यवुर्यत् किं चं तनुवार् रपः। याः (२६)

त् आतस्थुरात्मानं या आंविविशः पर्रःपरुः। तास्ते यक्ष्मं वि बांधन्तामुग्रो मध्यम्शीरिव। साकं यक्ष्म् प्र पंत श्येनेनं किकिदीविनां। साकं वातंस्य प्राज्यां साकं नंश्य निहाकंया। अश्वावती संमवतीमूर्जयंन्तीमुदोजसम्। आ विध्यि सर्वा ओषंधीर्स्मा अरिष्टतांतये। याः फिलेनीयां अफला अपूष्पा याश्चं पुष्पिणीः। बृहस्पतिंप्रसूतास्ता नो मुश्चन्त्व १ हंसः। याः (२७)

ओषंधयः सोमंराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमन्। तासां त्वमंस्युत्तमा प्र णों जीवातंवे सुव। अवपतंन्तीरवदन्दिव ओषंधयः परि। यं जीवमुश्ववांमहै न स रिष्याति पूर्ण्यः। याश्चेदमुंपशृण्यन्ति याश्चं दूरं परांगताः। इह संगत्य ताः सर्वा अस्मै सं दंत्त भेषजम्। मा वो रिषत्खनिता यस्मै चाहं खनांमि वः। द्विपचतुंष्पदस्माक्ष् सर्वमस्त्वनांतुरम्। ओषंधयः सं वंदन्ते सोमेन सह राज्ञां। यस्मै करोति ब्राह्मणस्तर राजन्यारयामिस॥ (२८)

रपंः पत्तित्रणीयां अश्हंसो याः खर्नामि बोऽष्टादंश च॥=====[६्]

मा नो हिश्सीज्ञिनिता यः पृथिव्या यो वा दिवर् सृत्यधंर्मा जजानं। यश्चापश्चन्द्रा बृंहृतीर्ज्जान् कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। अभ्यावंतस्व पृथिवि यज्ञेन् पर्यसा सह। वृपां ते अग्निरिंषितो- ऽवं सर्पत्। अग्ने यत्ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यद्यज्ञियम्। तद्देवेभ्यों भरामसि। इषमूर्जमहिमृत आ (२९)

द्द ऋतस्य धाम्नीं अमृतंस्य योनैंः। आ नो गोषुं विश्वत्वोषंधीषु जहांिम सेदिमनिंगुममींवाम्। अग्ने तव श्रवो वयो महिं भ्राजन्त्यूर्चयो विभावसो। बृहंद्भानो शर्वसा वाजंमुक्थ्यं दर्धांसि दाशुषं कवे। इ्रज्यन्नंग्ने प्रथयस्व जन्तुभिंगुस्मे रायो अमर्त्य। स दंर्शतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षिं सानसि॰ र्यिम्। ऊर्जो नपाञ्चातंवेदः सुश्वस्तिभिर्मन्दंस्व (३०)

धीतिभिर्हितः। त्वे इषः सं दंधुर्भूरिरेतसश्चित्रोतंयो वामजाताः। पावकवंचाः शुक्रवंचा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुनां। पुत्रः पितरां विचर्न्नुपांवस्युभे पृणिक्षि रोदंसी। ऋतावानम्मिह्षं विश्वचंर्षणिम्ग्निः सुम्नायं दिधरे पुरो जनाः। श्रुत्कंणं स्प्रथंस्तं त्वा गिरा दैव्यम्मानुंषा युगा। निष्कृतारंमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयंन्त् स् राधंसे महे। रातिम्भृगूंणामुशिजं कृविकंतुं पृणिक्षे सानसिम् (३१)

र्यिम्। चितंः स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितंः श्रयध्वं तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सींदत। आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतंः सोम् वृष्णियम्। भवा वाजंस्य सङ्ग्थे। सं ते पयार्रस् समुं यन्तु वाजाः सं वृष्णियान्यभिमातिषाहः। आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवार्रस्युत्तमानि धिष्व॥ (३२)

आ मन्दंस्व सानुसिमेकान्नचंत्वागुर्श्यवं॥———[७] अभ्यंस्थाद्विश्वाः पृतंना अरातीस्तदग्निरांह तदु सोमं आह।

बृह्स्पतिः सिवता तन्मं आह पुषा माधाथ्सुकृतस्यं लोके। यदक्रंन्दः प्रथमं जायंमान उद्यन्थ्संमुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्यं पक्षा हिरिणस्यं बाहू उपंस्तुतं जिनम् तत्ते अर्वत्र्। अपां पृष्ठमंसि योनिर्ग्नेः संमुद्रमितः पिन्वंमानम्। वर्धमानम्महः (३३)

आ च पुष्कंरं दिवो मात्रया वृरिणा प्रथस्व। ब्रह्मं जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमृतः सुरुचो वेन आवः। स बुध्निया उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवेः। हिर्ण्यगर्भः समवर्तताग्रें भूतस्य जातः पितरेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मैं देवायं हिवर्षां विधेम। द्रप्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनुं (३४)

द्यामिमं च योनिमन् यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमन् स् अरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यन् स्प्त होत्राः। नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमन्। ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः। येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिष्मिष्। येषांमुफ्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः। या इषंवो यातुधानांनां ये वा वनस्पती रूर्न्। ये वांवटेषु शेरंते

तेभ्यः सुर्पेभ्यो नर्मः॥ (३५)

म्होऽतं यातुधानांनामेकांदश च॥———[८] ध्रुवासिं धुरुणास्तृंता विश्वकंर्मणा सुकृंता। मा त्वां समुद्र

युवास युरुणास्तृता विश्वक्रमणा सुकृता। मा त्वा समुद्र उद्वंधीन्मा सुंपूर्णोऽव्यंथमाना पृथिवीं दर्ह। प्रजापंतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचंस्वतीं प्रथंस्वतीं प्रथोऽसि पृथिव्यंसि भूरंसि भूमिंर्स्यदितिरसि विश्वधांया विश्वंस्य भुवंनस्य धूत्री पृथिवीं यंच्छ पृथिवीं दर्ह पृथिवीं मा हिर्स्सीविश्वंस्मै प्राणायांपानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठायैं (३६)

चरित्रांयाग्निस्त्वाभि पांतु मह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शन्तंमेन तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद। काण्डांत्काण्डात् प्ररोहंन्ती परुंषःपरुषः परिं। एवा नों दूर्वे प्र तंनु सहस्रेण श्तेनं च। या श्तेनं प्रतनोषिं सहस्रेण विरोहंसि। तस्यांस्ते देवीष्टके विधेमं ह्विषां वयम्। अषांढासि सहंमाना सह्स्वारांतीः सहंस्वारातीयतः सहंस्व पृतंनाः सहंस्व पृतन्यतः। सहस्रवीर्या (३७)

असि सा मां जिन्व। मधु वातां ऋतायते मधुं क्षरिन्ति सिन्धंवः। माध्वींर्नः सुन्त्वोषंधीः। मधु नक्तंमुतोषिस् मधुंमृत्पार्थिंव्र् रजःं। मधु द्यौरंस्तु नः पिता। मधुंमान्नो वनस्पितिर्मधुंमार अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः। मृही द्यौः पृंथिवी चं न इमं यज्ञिम्मिंमिक्षताम्। पिपृतां नो भरीमिभः। तिद्वष्णौः पर्मम् (३८) पृथिवि सहंस्व पृतन्यतः। स्यूता देवेभिर्मृतेनागाः। यास्ते अग्ने सूर्ये रुचं उद्यतो दिवंमात्नवन्तिं रिश्मिभिः। ताभिः सर्वाभी रुचं जनांय नस्कृधि। या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः। इन्द्रांग्री ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते। विराद (३९)

पद सदां पश्यन्ति सूरयंः। दिवीव चक्षुरातंतम्। ध्रुवासिं

युक्ष्वा हि ये तवाश्वांसो देव साधवंः। अरं वहंन्त्या्शवंः। युक्ष्वा हि देवहूतंमा अश्वारं अश्वारं अश्वे र्थीरिव। नि होतां पूर्व्यः संदः। द्रफ्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्थरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यनुं स्प्त (४०)

ज्योतिंरधारयथ्सुम्राङ्मोतिंरधारयथ्स्वराङ्मोतिंरधारयत्। अग्ने

होत्राः। अभूदिदं विश्वस्य भुवंनस्य वाजिनम्ग्नेवैश्वान्रस्यं च। अग्निज्यीतिषा ज्योतिष्मात्रुक्मो वर्चसा वर्चस्वान्। ऋचे त्वां रुचे त्वा समिथ्स्रंवन्ति स्रितो न धेनाः। अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः। घृतस्य धारां अभि चांकशीमि। हिर्ण्ययो वेतुसो मध्यं आसाम्।

तस्मिन्थ्सुपूर्णो मधुकृत्कुंलायी भर्जन्नास्ते मधुं देवतांभ्यः। तस्यांसते हरंयः सप्त तीरें स्वधां दुहांना अमृतंस्य धारांम्॥ (४१)

प्रितृष्ठार्थं सहस्रंवीयां पर्मं विराद्ध्यम तीरे च्ल्लारि चा-------[९]

आदित्यं गर्भम्पर्यंसा सम्अन्थ्सहस्रंस्य प्रतिमां विश्वरूपम्।
परिं वृद्धिः हरंसा माभि मृक्षः श्रातायुंषं कृणुहि चीयमानः।

ड्मं मा हिर्सीर्द्विपादंम्पशूनाः सहंस्राक्ष्म मेध् आ चीयमांनः। मयुमारण्यमनं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। वातंस्य ध्राजिं वर्रुणस्य नाभिमश्वं जज्ञानः संरिरस्य मध्यें। शिशुं नदीनाः हरिमिद्रिंबुद्धमग्ने मा हिर्सीः (४२)

परमे व्योमन्। इमं मा हि रेसीरेक्शफम्पश्नां केनिकदं

नि षींद। अजंस्रुमिन्दुंमरुषम्भुंरुण्युमृग्निमींडे पूर्विचेत्तौ नमोभिः। स पर्विभिर्ऋतुशः कल्पंमानो गां मा हि र्र्सीरिदितिं विराजम्। इमर् संमुद्र शतधारमुथ्सं व्यच्यमानम्भुवंनस्य मध्यै। घृतं दुहानामिदितिं जनायाग्रे मा (४३) हिर्सीः पुरुमे व्योमन्। गुव्यमारुण्यमन् ते दिशामि तेन

वाजिनं वाजिनेषु। गौरमारण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो

विन्वानस्तनुवो नि षीद। वर्क्षित्रं त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानाः रजसः परस्मात्। महीः साहसीमस्रंरस्य मायामग्ने मा हिः सीः पर्मे व्योमन्। इमामूणी्यं वर्रुणस्य मायां त्वचंम्पशूनां द्विपदां चतुंष्पदाम्। त्वष्टुंः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हिः सीः पर्मे व्योमन्। उष्ट्रमार्ण्यमन्ं (४४)

ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। यो अग्निर्ग्नेस्तप्सो-ऽधि जातः शोचौत्पृथिव्या उत वां दिवस्परिं। येनं प्रजा विश्वकर्मा व्यानद्गमंग्ने हेडः परिं ते वृणक्तु। अजा ह्यंग्नेरजंनिष्ट् गर्भाथ्सा वा अंपश्यज्ञनितारमग्रैं। तया रोहंमायन्नुप् मेध्यांसस्तयां देवा देवतामग्रं आयन्न्। शर्भमारण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद॥ (४५)

अग्रे मा हि रेसीरग्रे मोष्ट्रमार्ण्यमनुं शर्भं नवं च॥————[१०]

इन्द्रौग्नी रोचना दिवः पिर् वाजेषु भूषथः। तद्वौं चेति प्र वीर्यम्। श्र्ञथंद्वृत्रमुत संनोति वाज्ञिमन्द्रा यो अग्नी सहुंरी सपूर्यात्। इर्ज्यन्तां वस्व्यंस्य भूरेः सहंस्तमा सहंसा वाज्यन्तौ। प्र चंर्षिणभ्यः पृतना हवेषु प्र पृंथिव्या रिरिचाथे दिवश्चं। प्र सिन्धुंभ्यः प्र गि्रिभ्यों महित्वा प्रेन्द्रौग्नी विश्वा भुवनात्यन्या। मरुतो यस्य हि (४६)

क्षये पाथा दिवो विमहसः। स सुंगोपातमो जनः। युज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनाम्। मरुंतः शृणुता हवम्। श्रियसे कम्भानुभिः सम्मिंमिक्षिरे ते रिश्मिभिस्त ऋकंभिः सुखादयः। ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुंतस्य धाम्नः। अवं ते हेड उद्त्वमम्। कयां निश्चेत्र आ भुंवदूती सदावृधः सखाः। कया शचिष्ठया वृता। (४७)

को अद्य युंङ्के धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून्। आसन्निषून् हृथ्स्वसो मयोभून् य एषाम् भृत्यामृणधृथ्स जीवात्। अग्ने नया देवाना् शं नो भवन्तु वाजेवाजे। अपस्वंग्ने सिधृष्टव साषधारनु रुध्यसा गम् सञ्जायस् पुनः। वृषा साम द्युमाः आस् वृषां देव वृषंव्रतः। वृषा धर्माणि दिधेषे। इमं में वरुण तत्त्वां यामि त्वं नो अग्ने स त्वं नो अग्ने॥ (४८)

हि वृता म् एकांदश च॥•••••[१९]
अपां त्वेमंत्रयं पुरो भुवः प्राचीं ध्रवक्षिंतिरूयविरिन्द्रांग्री मा छन्दं आशुस्त्रिवृदग्नेर्भागींऽस्येक्वेयमेव

सा याग्नें जातानृत्रिर्वृत्राणि त्रयोदशा**---[१२]** अपां त्वेन्द्रांग्नी ह्रयमेव देवतांता पद्गिरंशत्॥36॥ अपां त्वेमंन हिवषा वर्धनेन॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/